

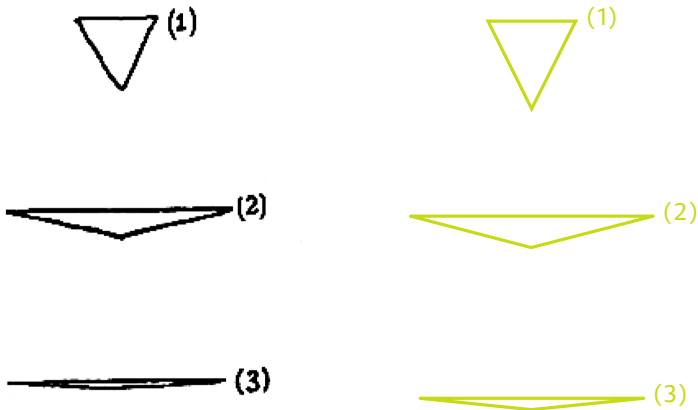
O podstatě Plochozemě

— ODDÍL PRVNÍ —

Zvu náš svět Plochozemí nikoli proto, že mu tak skutečně říkáme, ale spíše abych jeho podstatu lépe objasnil svým přešťastným čtenářům, kteří se těší výsadě života v Prostoru.

Představte si obrovský list papíru a na něm Přímký, Trojúhelníky, Čtverce, Pětiúhelníky, Šestiúhelníky a jiné Obrazce, které nezůstávají pevně na svých místech, a raději se na povrchu listu volně pohybují, aniž by se nad něj mohly povznést nebo pod něj klesnout – podobné stínům, pouze tvrdým a se světélkujícími hranami –, a budete mít o mé zemi a krajanech velice přesný pojem. Ještě před několika lety bych o Plochozemi hovořil jako o „svém Vesmíru“, avšak od té doby bylo mé mysli představeno vyšší hledisko věcí.

Jistě jste si ihned uvědomili, že je zhola nemožné, aby v takovéto zemi existovalo to, co vy nazýváte „prostorovým“. Určitě se však domníváte, že když už nic jiného, přinejmenším od sebe dokážeme pouhým okem rozlišit ony Trojúhelníky, Čtverce a jiné Obrazce pohybující se způsobem, jaký jsem zrovna vylíčil. Právě naopak: ničeho takového schopni nejsme a rozhodně nesvedeme odlišit jeden Obrazec od druhého. Nevidíme nic než Přímký a nic jiného také vidět nemůžeme, jak vám nyní názorně předvedu.

Položte u vás v Prostoru dprostřed stolu penci, skloňte se nad ní a prohlédněte si ji. Bude se vám jevit jako Kruh. Teď se však stáhněte zpět k okraji a postupně klesejte níže a níže (čímž se zvolna vystavíte stejným podmínkám, v jakých žijí obyvatelé Plochozemě). Mince vám bude připadat stále více jako Elipsa, a jakmile se váš pohled ocitne přesně v úrovni hrany stolu (a z vás se svým způsobem stane pravý Plochozemšťan), nebude již pence vypadat ani jako Elipsa a ve vašich očích se z ní stane Přímka.

To samé by se přihodilo, i kdybyste tento postup zopakovali u Trojúhelníku, Čtverce nebo Obrazce vystřiženého z lepenky, ať už by byl jakýkoli. V okamžiku, kdy se na něj podíváte přes hranu stolu, přestane se vám jevit jako Obrazec a změní se v Přímku. Vezměte si třeba Rovnostranný trojúhelník, jenž v našem případě představuje Obchodníka pocházejícího z vážené třídy. Na obr. 1 je zachycen tak,

jak byste ho viděli, kdybyste se nad ním skláněli. Na obr. 2 a 3 jej vidíte stejně, jako kdyby se vaše oči nacházely těsně nad úrovní stolu nebo téměř na ní. A pokud byste se dívali přesně z úrovně stolu, neviděli byste nic než Přímku – a právě takový se Obchodník zdá nám v Plochozemi.

V Prostorozemi jsem se doslechl, že velice podobnou zkušenost mají i vaši námořníci, když plují po moři a daleko na obzoru zahlédnou ostrov nebo pobřeží. Tu vzdálenou souš mohou tvořit zálivy, útesy, úhly trčící a hluboké, nejrůznějšího množství a velikosti, nic z toho však z dálky nespazíte (pokud ovšem vaše Slunce jasně nesvítí a pomocí světla a stínu ony výčnělky a zářezy neodhaluje); na vodě uvidíte pouze šedou, nepřerušovanou Přímku.

Nu a přesně to vidíme my v Plochozemi, když se k nám blíží nějaký náš trojstranný nebo kterýkoli jiný známý. Poněvadž u nás nemáme Slunce ani jiné obdobné světlo, díky němuž bychom mohli vrhat stíny, nepomáhají našemu zraku žádné z věcí, které máte vy v Prostorozemi. Když k nám náš přítel přistupuje, vidíme, že se jeho Příмка zvětšuje, a když od nás odchází, pozvolna se zmenšuje, stále však vypadá jako Příмка. Nezáleží na tom, zda je ve skutečnosti Trojúhelníkem, Čtvercem, Pětiúhelníkem, Šestiúhelníkem, nebo Kruhem – jeví se jako Příмка a nikterak jinak.

Možná vás zajímá, jak od sebe za těchto nepříznivých okolností dovedeme své přátele rozlišovat, avšak odpověď na tuto zcela přirozenou otázku vám dám snadněji a způsobileji, pokud nejprve popíše obyvatele Plochozemě. Pro teď mi tedy dovolte toto téma odložit a říci pár slov o podnebí a domech v naší zemi.

O podnebí a domech v Plochozemi

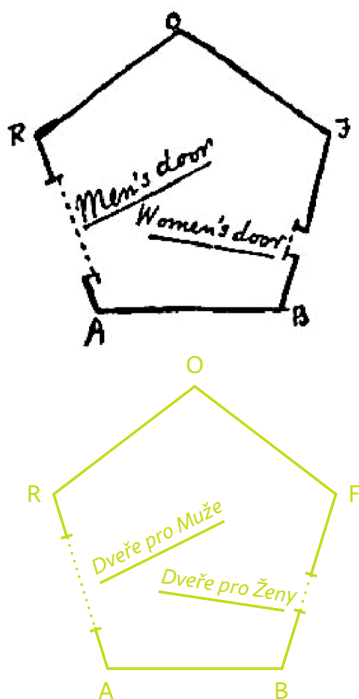
— ODDÍL DRUHÝ —

Stejně jako u vás jsou i zde na kompasu čtyři světové strany: sever, jih, východ a západ.

Jelikož tu není Slunce ani žádná jiná nebeská tělesa, nemůžeme polohu severu určovat obvyklým způsobem, máme však vlastní metodu. V souladu s přírodním zákonem u nás vládne stálá přitažlivost k jihu, a ačkoli v mírném podnebí je tento jev velice slabý – takže dokonce i Žena těšící se obstojnému zdraví může bez větších obtíží cestovat několik set metrů severním směrem –, představuje přitažlivost vůči jihu dostatečné omezení na to, aby ve většině koutů naší země mohla sloužit coby kompas. Pomocnou ruku dále podává déšť, jenž padá vždy od severu a v určených obdobích. Ve městech se rovněž řídíme dle domů, jejichž boční strany většinou směřují na sever a jih, aby nás střecha ochránila před severním deštěm. Na venkově, kde žádné domy nejsou, poskytují alespoň přibližné vodítko kmeny stromů. Celkem vzato se při určování azimutu nepotýkáme s takovými potížemi, jak by se snad dalo čekat.

V mírnějších pásech je ale přitažlivost k jihu stěží patrná, a tak když jsem se v těchto oblastech nacházel a putoval zcela neobydlenou plání, byl jsem občas nucen strávit celé hodiny na jednom místě

ODDÍL 2.

a vyčkat příchodu deště, abych mohl pokračovat v cestě. Na statných Mužích se síla přitažlivosti nepodepisuje tolik jako na slabých, starcích, a především na choulostivém pohlaví ženském, a jestliže tedy potkáte na ulici Dámu, vždy se sluší nasměrovat ji k severu – což není v žádném případě snadné, pokud máte podlomené zdraví a podnebí nedovoluje hned odlišit sever od jihu.

Naše domy nemají okna, poněvadž světlo u nás dopadá stejně uvnitř i venku, ve dne i v noci, ve všech dobách a na všech místech, odkud však, to nevíme. Učení Muži vyslovili za starých časů zájmovou a často pokládanou otázku: „Odkud světlo pochází?“ O řešení se pokoušeli mnozí, jediným výsledkem však byly bláznivě přeplněné rádo by řešitelé. Zákonodárný sbor se tato zkoumání marně snažil

nepřímo potlačit vysokým zdaněním, a nakonec je poměrně nedávno úplně zakázal. Já však řešení tohoto záhadného problému znám až příliš dobře, v celé Plochozemí bohužel jako jediný; mým krajanům není dáno mému vědění porozumět a jsem jimi zesměšňován, jako bych byl nejšílenější mezi šílenými – já, výhradní znalec Prostoru a teorie o světle přicházejícím ze světa tří Rozměřů! Nechme ale bolestných odboček a vraťme se k našim domům.

Nejčastěji se u nás staví domy pětistranné nebo pětiúhelníkové, jak je vidět na přiloženém obrázku. Dvě severní strany, RO a OF, tvoří střechu a většinou v nich nejsou žádné dveře. Ve východní zdi se nachází malý vchod pro Ženy a v západní mnohem větší dveře pro Muže. Jižní strana neboli podlaha je obvykle bez dveří.

Čtvercové a trojúhelníkové domy se budovat nesmějí, a sice z tohoto důvodu: jelikož jsou úhly Čtverce daleko ostřejší než úhly Pětiúhelníku (o Rovnostranném trojúhelníku nemluvě) a Přímký neživých předmětů (například domů) mnohem matnější než Přímký Mužů a Žen, jasně z toho vyplývá, že čtvercová a trojúhelníková obydlí představují nikterak malé nebezpečí pro neopatrné nebo duchem nepřítomné poutníky, kteří by do jejich vrcholů mohli naběhnout a přivodit si tak vážné zranění. Trojúhelníkové domy jsou již od jedenáctého století naší éry všeobecně zakázány. Výjimku tvoří opevnění, muniční sklady, kasárna a jiné státní budovy, u nichž není žádoucí, aby k nim neobezřele přistupovala široká veřejnost.

Čtvercové domy byly ve zmíněném období stále všude povoleny, přesto znevýhodňovány zvláštní daní. Po třech stoletích ale zákon rozhodl, že ve všech městech s populací větší než deset tisíc obyvatel bude v zájmu veřejné bezpečnosti nejmenším možným domovním úhlem úhel Pětiúhelníku. Úsilí zákonodárského sboru bylo společností moudře přivítáno, a tak nyní i na venkově nahradily pětiúhelníkové stavby všechny ostatní druhy obydlí. Pouze čas od času se může starožitníkovi přihodit, že v nějakém velice vzdáleném a zaostalém zemědělském kraji objeví čtvercový dům.

O obyvatelích Plochozemě

— ODDÍL TŘETÍ —

Největší délku neboli šířku plně vzrostlého obyvatele Plochozemě lze odhadnout přibližně na osmadvacet, nejvýše třicet vašich centimetrů.

Naše Ženy jsou Přímký.

Naši Vojáci a nejnižší třídy Dělníků vypadají jako Trojúhelníky se dvěma stejnými, okolo osmadvaceti centimetrů dlouhými stranami a základnou tak krátkou (často nepřesahující jeden centimetr), že úhel u vrcholu je velice ostrý a hrozivý. Když jsou jejich základny nejhanebnější (tedy nikoli větší než tři milimetry), není téměř možné rozeznat Trojúhelníky od Přímek neboli Žen, tak jsou jejich vrcholy špičaté. Stejně jako vy nazýváme i my tento druh Trojúhelníku Rovnoramenným, a toto označení budu na následujících stránkách používat i já.

Naše střední třída se skládá z Rovnostranných trojúhelníků.

Naši Odborníci a Džentlmeni jsou Čtverce (do kteréžto třídy sám přináležím) a Pětistranné obrazce nebo Pětiúhelníky.

Nad nimi stojí příslušníci Šlechty, kteří se dělí do několika stupňů, počínaje Šestistrannými obrazci nebo Šestiúhelníky. Po nich počet stran stoupá, dokud Obrazec neobdrží ctihodný titul Mnohoúhelníku. A konečně, když se množství stran natolik rozroste a strany samotné jsou tak krátké, že obyvatele nelze odlišit od Kruhu,

je Plochozemšťan přijat do kruhového neboli kněžského řádu, což je nejvýše postavená třída ze všech.

Přírodní zákon u nás přikazuje, aby měl mužský potomek o stranu více než jeho Otec, a aby tedy každá další generace postoupila na žebříčku vývoje a urozenosti o stupínek výše. Synem Čtverce je proto Pětiúhelník, Synem Pětiúhelníku Šestiúhelník a tak dále.

Toto pravidlo se ne vždy vztahuje na Obchodníky, a ještě vzácněji platí pro Vojáky a Dělníky, kteří si stěží zaslouží být nazýváni lidskými Obrazci, jelikož nikoli všechny jejich strany jsou stejně dlouhé. Jich se tudíž přírodní zákon netýká a Syn Rovnoramenného trojúhelníku (tj. Trojúhelníku se dvěma stejně dlouhými stranami) zůstává Rovnoramenným trojúhelníkem. Všem nadějším ale není konec, a proto se dokonce i potomstvo Rovnoramenných může nad svůj bídný stav povznést. U třídy Řemeslníků a Vojáků se totiž zjistilo, že po pilné a zručné práci nebo dlouhém sledu vojenských úspěchů se jejich třetí strana neboli základna mírně prodlužuje a zbylé dvě strany zkracují. Kněží domlouvají mezi těmito intelektuálnějšími příslušníky nižších tříd smíšená manželství, z nichž se obvykle rodí potomci čím dál podobnější Rovnostranným trojúhelníkům.

V poměru k nesmírnému množství rovnoramenných novorozenců se ale skutečný a doložitelný Rovnostranný trojúhelník rodí rovnoramenným Rodičům pouze vzácně. [Poznámka: „K čemu je potřeba doklad?“ ptá se možná kritik z Prostorozemě. „Není snad zplození čtvercového Syna dokladem od Přírody samotné a důkazem Otcovy rovnostrannosti?“ Na to odpovídám, že žádná Dáma jakéhokoli společenského postavení se za nedoložený Trojúhelník nikdy neprovdá. Příležitostně se stává, že mírně různostranný Trojúhelník zplodí Čtverec, ale takřka ve všech případech se různostrannost první generace projeví na generaci třetí, která buďto nepostoupí na hodnot Pětiúhelníku, nebo klesne zpět k Trojúhelníkům.] Podmínkou takovýchto narození je nejenom řada pečlivě dohodnutých smíšených sňatků, ale rovněž vytrvalá střídmost a sebeovládání na straně

předků nadcházejícího rovnostranného potomstva a trpělivý, soustavný a ustavičný rozvoj intelektu Rovnoramenných, který trvá po dlouhá pokolení.

Narodí-li se rovnoramenným Rodičům pravý Rovnostranný trojúhelník, zavládne v okruhu mnoha stovek metrů obrovské veselí. Novorozenec se podrobí přísnému vyšetření, které provádí Společenská rada pro věci čistoty, a pokud je uznán pravidelným, následuje jeho slavnostní přijetí do třídy Rovnostranných. Nato je okamžitě uzmut hrdým, byť truchlícím Rodičům a osvojen bezdětným Rovnostranným, který přísahá, že od této chvíle Dítěti nedovolí, aby ještě někdy vstoupilo do bývalého domova nebo se znovu shledalo s příbuznými. V naší zemi totiž panuje obava, že v čerstvě pokročilém organismu převládne nevědomá síla napodobování a způsobí pád na dědičnou úroveň.

Příležitostné zrození Rovnostranného trojúhelníku v řadách Obrazců narozených do nevolnictví rozradostňuje nejenom ony ubohé vazaly, kteří jej vítají coby paprsek světla a naděje vržený na jejich jednotvárné, nechutné životy, ale z větší části i Šlechtu, neboť všechny vyšší třídy jsou si dobře vědomy skutečnosti, že tyto vzácné jevy slouží coby velmi užitečná ochrana před vzbouřením níže postavených, přestože nikterak nebo pouze velice málo zpřístupňují aristokratické výsady širší veřejnosti.

Byla-li by ona chátra s ostrými úhly bez výjimky zbavena vší naděje a ctižádostivosti, mohla by si během četných štvavých rebelií najít vůdce a s její přesilou a výdrží by si poté nedovedly poradit ani moudré Kruhy. Rozumným ustanovením Přírody bylo však vyhlášeno, že ve stejném poměru, v jakém se zvyšuje inteligence, vědomosti a ostatní ctnosti pracující třídy, bude se zvětšovat i jejich ostrý úhel, který z nich činí tělesné zrůdy, a velikostí se přibližovat poměrně neškodnému úhlu Rovnostranného trojúhelníku. U nejsurovějších a nejstrašnějších členů vojenské kasty – kterážto stvoření se svou nedostatečnou inteligencí téměř blíží úrovni Žen – bylo následně

zjištěno, že čím víc nabývají duševních schopností nutných k tomu, aby svou ohromnou moc probodávat využili k vlastnímu prospěchu, tím víc se jejich moc probodávat snižuje.

Jak jen je zákon vyvažování obdivuhodný! A jak skvěle dokazuje přirozenou způsobilost a, odvažuji se říci, božský původ šlechtického zřízení států Plochozemě! Soudným uplatňováním tohoto přírodního zákona a využíváním nezkrotné a bezmezné naděje, k níž se lidská mysl uchyluje, se Mnohoúhelníkům a Kruhům téměř vždy podaří potlačit štvání ke vzpouře v samém zárodku. Na pomoc zákonu a pořádku spěchá též umění. Všeobecně se považuje za možné, aby státní Lékaři pomocí umělého stlačení či natažení učinili některé z inteligentnějších vůdců dokonale pravidelnými, a docílili tak jejich vpuštění do privilegovanějších tříd. Myšlenka vlastního zušlechtění láká i velké množství Obrazců, které měřítkům stále neodpovídají; ty bývají přemluveny ke vstupu do státních nemocnic, kde jsou až do konce života ctihodně vězněny. Jeden či dva z těch beznadějně nepravidelných, kteří jsou v porovnání s ostatními výrazně tvrdohlavější a pošetilejší, propadají katovi.

Prohnilá lůza Rovnoramenných trojúhelníků, ocitnuvši se náhle bez vůdce a plánu, se dobrovolně podrobí malému počtu svých bratří, které Hlavní kruh platí, aby v těchto naléhavých situacích zasahovali. Mnohem častěji se však stává, že Politická strana kruhová mezi vzbouřenci zdatně podnítí žárlivost a podezření a přiměje je vést proti sobě válku, během níž se vzájemně pozabíjejí vlastními ostrými úhly. V našich kronikách je zaznamenáno na sto dvacet vzpour a dvě stě třicet pět menších povstání a všechna dopadla takto.